

**विदर्भातील शेतक-यांच्या आत्महत्यांनी ग्रस्त  
असलेल्या ६ जिल्ह्यांमध्ये इंटरनॅशनल फंड फॉर  
अग्रीकल्चरल डेव्हलपमेंट सहाय्यीत 'समन्वयीत कृषि  
विकास प्रकल्प (C-AIM)' राबविण्याबाबत.**

---

**महाराष्ट्र शासन**

सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग,  
शासन निर्णय क्रमांक बासप्र २००८/प्र.क्र.४८/२१-स,  
मंत्रालय, मुंबई-३२.  
दिनांक : १३ ऑगस्ट, २००९.

**प्रस्तावना :**

युनोच्या इंटरनॅशनल फंड फॉर अॅग्रीकल्चरल डेव्हलपमेंट (IFAD) या संस्थेच्या सहकार्याने विदर्भातील शेतक-यांच्या आत्महत्यांनी ग्रस्त असलेल्या अमरावती, अकोला, वाशिम, वर्धा, बुलढाणा व यवतमाळ या ६ जिल्ह्यांमध्ये पुढील ८ वर्षे कालावधीकरिता 'समन्वयीत कृषि विकास प्रकल्प (C-AIM)' राबविण्यात येणार आहे. 'कृषि माल पणन' हा विषय केंद्र स्थानी असलेल्या या प्रकल्पाचा मुख्य उद्देश हा या भागामध्ये कृषि क्षेत्रात राबविल्या जाणा-या सर्व योजनांमध्ये समन्वय साधून येथील शाश्वत शेतीच्या विकासाद्वारे शेतक-यांच्या निव्वळ कौटुंबिक उत्पन्नामध्ये भर पाडून त्यांचे जीवनमान सुधारणे हा आहे. हा प्रकल्प या सहा जिल्ह्यातील १२०० गावांमध्ये राबविण्यात येणार असून या भागात शासकीय संस्था, खाजगी कंपन्या तसेच स्वयंसेवी संस्थांच्या माध्यमातून कृषि मालाच्या उत्पादनापासून त्यांच्या पणन व्यवस्थेपर्यंत विकास साधणा-या १२० लघुप्रकल्पाद्वारे (End to End Projects) या प्रकल्पाची अंमलबजावणी करण्यात येणार आहे. या प्रकल्पास इंटरनॅशनल फंड फॉर अॅग्रीकल्चरल डेव्हलपमेंट या संस्थेने मान्यता प्रदान केलेली असून या शासन निर्णयाद्वारे या प्रकल्पाच्या अंमलबजावणीस शासन मान्यता प्रदान करण्यात येत आहे तसेच या प्रकल्पाची अंमलबजावणी यावर्षापासून करण्याचे प्रस्तावित असून याकरिता रु. २५ कोटी इतकी तरतूद अर्थसंकल्पीत करण्यात आलेली आहे. या प्रकल्पाबाबत शासनाने पुढीलप्रमाणे निर्णय घेतला आहे-

**शासन निर्णय:-**

१. विदर्भातील सहा जिल्ह्यातील आत्महत्याग्रस्त भागातील शेतक-यांना दिलासा देण्याकरीता इंटरनॅशनल फंड फॉर अॅग्रीकल्चरल डेव्हलपमेंट प्रणित 'समन्वयीत कृषि विकास प्रकल्प' राबविण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.
२. या प्रकल्पाचा प्रस्ताव पणन विभागाने महाराष्ट्र शासनाच्या शिफारशीसह केंद्र शासनाच्या वित्त मंत्रालयाच्या अर्थ-व्यवहार विभागाकडे मान्यतेस्तव पाठवावा.

३. हा प्रकल्प महाराष्ट्र शासन, इंटरनॅशनल फंड फॉर ॲग्रीकल्चरल डेव्हलपमेंट, सर रतन टाटा ट्रस्ट, बँका, खाजगी क्षेत्र व लाभार्थ्यांच्या संयुक्त भागीदारीतुन राबविला जाणार असून त्यांचा प्रकल्पातील आर्थिक वाटा पुढीलप्रमाणे असणार आहे -

अ.क्र.	प्रकल्पातील भागीदार	प्रकल्पातील वाटा		टक्केवारी
		अमेरिकन डॉलर्स	सुमारे रुपये कोटीमध्ये	
१	राज्य शासन	३,७६,०२,०००	१८८.०१	३१.७ %
२	IFADचे कर्ज	४,०१,०१,०००	२००.५१	३३.८ %
३	IFAD अनुदान (Grant)	१०,०८,०००	५.०४	०.८ %
४	सर रतन टाटा ट्रस्ट	१,६०,०७,०००	८०.०४	१३.५ %
५	बँक	१,४५,३९,०००	७२.६९	१२.३ %
६	खाजगी क्षेत्र	५७,७९,०००	२८.८९	४.९ %
७	लाभार्थी	३६,०९,०००	१८.०५	३ %
एकूण		११,८६,४६,०००	५९३.२३	१०० %

टिप : १) रुपयातील रकमा १ डॉलर = ५० रुपये या दराने दर्शविलेल्या आहेत तसेच अपूर्णाकातील अंक नजिकच्या दशांशस्थानापर्यंत पूर्णांकित करून दर्शविलेल्या आहेत.

४. या प्रकल्पाची सर्व स्रोतांसह प्रकल्प किंमत सुमारे रु. ५९३.२३ कोटी (११८.६४६ लाख अमेरिकन डॉलर्स) असून या प्रकल्पाकरिता इंटरनॅशनल फंड फॉर ॲग्रीकल्चरल डेव्हलपमेंट या संस्थेकडून सुमारे रु. २००.५१ कोटी (४०१.०१ लाख अमेरिकन डॉलर्स) इतकी रक्कम कर्ज रुपाने ४० वर्षाकरिता प्राप्त होणार असून या रकमेवर कोणतेही व्याज देय असणार नाही, परंतु या रकमेवर प्रतिवर्ष ०.७५% या दराने सेवाशुल्क देय असणार आहे तथापि, ४० वर्ष कालावधीपैकी सुरवातीच्या १० वर्षांचा कालावधी ग्रेस पिरीएड म्हणून गणला जाणार असून या कालावधीकरिता सेवाशुल्क देय असणार नाही.

५. या प्रकल्पांतर्गत इंटरनॅशनल फंड फॉर ॲग्रीकल्चरल डेव्हलपमेंट या संस्थेकडून प्राप्त होणा-या कर्जाची उर्वरित ३० वर्षांच्या कालावधीत प्रती सहामाही एक हप्ता याप्रमाणे परतफेड करावयाची आहे.

६. या प्रकल्पाची अंमलबजावणी इंटरनॅशनल फंड फॉर ॲग्रीकल्चरल डेव्हलपमेंट यांनी तयार केलेल्या प्रकल्प अहवालानुसार करण्यात येणार आहे.

७. या प्रकल्पाच्या अंमलबजावणीकरिता प्रकल्प संचालकांच्या नेतृत्वाखाली प्रकल्प व्यवस्थापन यंत्रणा अमरावती येथे व प्रकल्प सहाय्य यंत्रणा पुणे येथे आवश्यक मनुष्यबळासह उभारण्यात येणार आहे.

८. या शासन निर्णयान्वये या प्रकल्पाकरिता पणन विभागाची 'नोडल विभाग' म्हणून नेमणूक करण्यात येत असून या प्रकल्पात कृषि व पदुम विभाग, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, तसेच महिला व बालकल्याण विभागाचा सहभाग असणार आहे.

हा शासन निर्णय नियोजन विभागाचा अनौ. संदर्भ क्र. १६८९ दि. ५.०५.२००९ व वित्त विभागाचा अनौ. सं. क्र. ३१९/२००९/व्यय-२, दि. १८/६/२००९ नुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर आदेश महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध असून त्याचा क्रमांक २००९०८१३१६३८१७००१ हा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(श्रीकांत चं. आंडगे)

कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन,  
सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग

प्रति,

१. मा. मुख्यमंत्री यांचे कार्यालय, मंत्रालय, मुंबई-३२.
२. मा. मंत्री (वित्त व नियोजन), यांचे कार्यालय, मंत्रालय, मुंबई-३२.
३. मा. मंत्री (पणन) यांचे कार्यालय, मंत्रालय, मुंबई-३२.
४. मा. मंत्री (कृषी व जलसंधारण) यांचे कार्यालय, मंत्रालय, मुंबई-३२
५. मा. मंत्री (पदुम) यांचे कार्यालय, मंत्रालय, मुंबई-३२
६. मा. मंत्री (फलोत्पादन) यांचे कार्यालय, मंत्रालय, मुंबई-३२
७. मा. मंत्री (ग्रामविकास) यांचे कार्यालय, मंत्रालय, मुंबई-३२
८. मा. मंत्री (महिला व बालकल्याण) यांचे कार्यालय, मंत्रालय, मुंबई-३२
९. मा. राज्यमंत्री (पणन) यांचे कार्यालय, मंत्रालय, मुंबई-३२.
१०. मा. मुख्य सचिव यांचे कार्यालय, मंत्रालय, मुंबई-३२.
११. प्रधान सचिव (पणन ) मंत्रालय, मुंबई-३२.
१२. प्रधान सचिव (नियोजन) मंत्रालय, मुंबई-३२.
१३. प्रधान सचिव (वित्त), मंत्रालय, मुंबई-३२.
१४. प्रधान सचिव (कृषि), मंत्रालय, मुंबई-३२
१५. प्रधान सचिव (पदुम), मंत्रालय, मुंबई-३२
१६. प्रधान सचिव (जलसंधारण), मंत्रालय, मुंबई-३२
१७. सचिव (ग्रामविकास), मंत्रालय, मुंबई-३२
१८. सचिव (महिला व बालविकास), मंत्रालय, मुंबई-३२
१९. कृषि आयुक्त, सेंट्रल बिल्डींग, पुणे-१
२०. पशुसंवर्धन आयुक्त, पुणे.
२१. आयुक्त, दुग्धविकास, वरळी, मुंबई
२२. महिला व बालविकास आयुक्त, पुणे.
२३. विभागीय महसूल आयुक्त, अमरावती.
२४. विभागीय महसूल आयुक्त, नागपूर
२५. श्री. नवीन सोना, अतिरिक्त विभागीय आयुक्त, अमरावती विभाग व प्र. प्रकल्प संचालक, C-AIM.

२६. पणन संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे (५ प्रती)
२७. कार्यकारी संचालक, महाराष्ट्र राज्य कृषि पणन मंडळ, पुणे (३ प्रती)
२८. व्यवस्थापकीय संचालक, महिला आर्थिक विकास महामंडळ, म्हाडा इमारत, बांद्रा, मुंबई-५१.
२९. महालेखापाल, लेखापरिक्षा / लेखा व अनुज्ञेयता, महाराष्ट्र-१, मुंबई
३०. महालेखापाल, लेखापरिक्षा / लेखा व अनुज्ञेयता, महाराष्ट्र-१, नागपूर
३१. निवासी लेखापरिक्षण अधिकारी, मुंबई
३२. अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई.
३३. जिल्हाधिकारी, (अमरावती, अकोला, वाशिम, वर्धा, बुलढाणा, यवतमाळ)
३४. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (अमरावती, अकोला, वाशिम, वर्धा, बुलढाणा, यवतमाळ)
३५. विभागीय कृषी सहसंचालक, अमरावती.
३६. विभागीय कृषी सहसंचालक, नागपूर.
३७. विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था, अमरावती.
३८. विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था, नागपूर.
३९. जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, (अमरावती, अकोला, वाशिम, वर्धा, बुलढाणा, यवतमाळ)
४०. जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी, (अमरावती, अकोला, वाशिम, वर्धा, बुलढाणा, यवतमाळ)
४१. जिल्हा पशुसंवर्धन उपायुक्त / जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी, जिल्हा परिषद (अमरावती, अकोला, वाशिम, वर्धा, बुलढाणा, यवतमाळ)
४२. जिल्हा कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद (अमरावती, अकोला, वाशिम, वर्धा, बुलढाणा, यवतमाळ)
४३. जिल्हा लेखा व कोषागार अधिकारी, (अमरावती, अकोला, वाशिम, वर्धा, बुलढाणा, यवतमाळ)
४४. निवड नस्ती